

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 грудня 2017 р. № 2229-VIII. Відомості Верховної Ради. 2018. № 5. ст. 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
2. Як покарати винного у домашньому насильстві в Україні. URL: <https://www.malyk.com.ua/news/prytiahnuty-do-vidpovidalnosti-za-domashnie-nasylstvo>
3. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996р. № 254к/ 96-ВР/. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Зінсу О.І. Злочин домашнє насильство (ст.126-1 КК України): аналіз судової практики. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2021. Том 66. С. 189.
5. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради, 2001. № 25-26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2001-05#Text>
6. Шугало А.Я. Кримінальна відповідальність за домашнє насильство в Україні: дис. ... канд. філол. наук : 12.00.08. Львів, 2025. 158 с.

**Кучейник Д. О.,
Науковий керівник: Сушицька Ю.О.,
старший викладач кафедри права
та правоохоронної діяльності,
Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир**

**РОЗВИТОК МІГРАЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

Надання Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу 23 червня 2022 року стало відправною точкою для масштабної адаптації національного законодавства до асquis ЄС, що передбачає поступове приведення правової системи у відповідність до європейських стандартів. Особливе місце у цьому процесі посідає сфера міграційного права, адже вона безпосередньо пов'язана з реалізацією основоположних прав і свобод людини, забезпеченням вільного пересування, правовим статусом біженців та внутрішньо переміщених осіб, врегулюванням трудової міграції, а також боротьбою з нелегальними міграційними процесами. Імплементация європейських стандартів у цій сфері вимагає не лише формального наближення законодавчих норм, але й створення ефективних правових механізмів, які б гарантували їх практичну реалізацію.

Масштабна збройна агресія російської федерації проти України спричинила найбільшу міграційну кризу в Європі з часів Другої світової війни. Це зумовило потребу більш глибокого і уніфікованого регулювання міграційних процесів.

10 квітня 2024 року Європарламент ухвалив пакт про міграцію та притулок [1] - комплекс нових правил на заміну Дублінському регламенту («Дублін III»), що регулюють міграцію та встановлюють спільну систему притулку на рівні ЄС, забезпечуючи результативність і водночас ґрунтуються на європейських цінностях. Єврокомісія чітко визначила чотири основи нової міграційної політики:

1. Захищені зовнішні кордони: надійна система скринінгу, база даних «Eurodac» у сфері притулку та міграції, кризові протоколи та заходи проти інструменталізації міграції.
2. Швидкі та ефективні процедури: чіткі правила щодо надання притулку, гарантування прав людини, єдині стандарти ЄС для кваліфікації статусу біженця, запобігання зловживанню.
3. Ефективна система солідарності та відповідальності: операційна та фінансова підтримка країн, що надають притулок, запобігання вторинним переміщенням.

4. Інтеграція міграційної політики у міжнародне партнерство: запобігання незаконним виїздам, боротьба з контрабандою мігрантів, співпраця у сфері реадмісії, сприяння легальним шляхам міграції.

Імплементація Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, як і стратегічний курс України на набуття членства в ЄС, що передбачає поступове наближення національного законодавства до європейських стандартів, обумовили розробку Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року з відповідним фокусом [2]. З метою зниження адміністративних бар'єрів для свободи пересування населення України, держава бере участь в системах PRADO (публічний реєстр документів, що посвідчують особу, та проїзних документів, розміщений на офіційному веб-сайті Ради Європейського Союзу) і FADO (он-лайн база даних справжніх і підроблених документів). Наголошується на важливості постійного діалогу з державами-членами Європейського Союзу та іншими країнами щодо захисту прав українських трудових мігрантів, а також на необхідності продовження укладення міжнародних угод у сфері соціального та пенсійного забезпечення з ключовими країнами призначення. Це стосується, зокрема, механізмів переведення пенсійних виплат і зарахування загального страхового стажу, набутого як в Україні, так і в державах працевлаштування.

Важливим завданням, що згадане в Стратегії державної міграційної політики України, є забезпечення успішної інтеграції іноземців (в тому числі з Європейського Союзу) та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, у соціальне середовище держави. Інтеграція передбачає створення умов для самостійного життя іммігрантів шляхом доступу до ринку праці, системи освіти та охорони здоров'я, можливостей для участі в суспільному житті й реалізації громадянських прав з урахуванням їхніх культурних і релігійних особливостей.

Згідно з Розпорядженням КМ №43-р від 19.01.2024 [3] внесено доповнення: у сфері приєднання України до Європейського Союзу одним із ключових завдань визначено приведення міграційного законодавства та адміністративної практики у відповідність до стандартів ЄС. Повідомленні від Європейської Комісії до Європейського Парламенту, Ради, Європейського економічного та соціального комітету та Комітету регіонів щодо політики розширення від 8 листопада 2023 р. №SWD(2023)699 відзначено низку недоліків: відсутність правил для перевізників іноземців, механізму міжвідомчої координації у разі міграційної кризи, дорожньої карти співпраці з Агентством ЄС з питань притулку, а також слабкий рівень інституційної взаємодії органів державної влади [4]. Крім того, потребує перегляду перелік третіх країн із безвізовим режимом з Україною для узгодження його з візовою політикою ЄС. У відповідь на ці виклики Україна має забезпечити аналіз чинного міграційного законодавства на предмет відповідності *acquis communautaire*, розробити нові нормативні акти та механізми взаємодії, адаптувати статистику до європейських стандартів, активізувати співпрацю з європейськими інституціями та забезпечити сталість участі в Європейській міграційній мережі.

Станом на вересень 2025 року в розробці перебуває Стратегія державної міграційної політики до 2035 року. Одним з основних напрямів стратегії є приведення національного законодавства у відповідність до стандартів ЄС і вирішення вищезгаданих питань.

Варто згадати безвізовий режим запроваджений між Україною і ЄС 11 червня 2017 року, що став одним із найвагоміших здобутків на шляху поступового наближення до Європейського Союзу та в тому числі розвитку міграційного законодавства. Українські громадяни з біометричними паспортами отримали право на безвізові поїздки до країн Шенгенської зони строком до 90 днів протягом 180-денного періоду. Цей порядок поширюється переважно на туристичні, ділові, сімейні чи освітні поїздки, проте не передбачає можливості працевлаштування чи довгострокового проживання [5].

Незважаючи на повномасштабну війну, безвізовий режим для українців продовжує діяти. У 2022–2025 роках, у відповідь на масовий притік вимушених переселенців, ЄС запровадив додаткові гуманітарні інструменти підтримки, зокрема механізм тимчасового захисту. 4 березня 2022 року Рада ЄС ухвалила рішення про застосування Директиви щодо тимчасового захисту у випадках масового притоку переміщених осіб, надавши українцям, які постраждали від російської агресії, право на проживання, працевлаштування, доступ до освіти, соціального захисту, медичної допомоги та програм професійної перепідготовки нарівні з громадянами країн ЄС [6]. Водночас дія цієї Директиви поширюється лише на осіб, які офіційно отримали тимчасовий захист, тоді як українці, що перебувають у ЄС на інших підставах, користуються загальними правилами для іноземців.

Узагальнюючи наведене, слід зазначити, що розвиток міграційного законодавства України в умовах євроінтеграції має комплексний характер і відбувається у взаємозв'язку з ключовими реформами Європейського Союзу в цій сфері. Набуття статусу кандидата на вступ до ЄС та запровадження пакту про міграцію і притулок визначили орієнтири для гармонізації українського законодавства з *acquis* ЄС, а також для створення дієвих інституційних механізмів у сфері управління міграцією. Збереження безвізового режиму, поступове вдосконалення стратегій державної міграційної політики та залучення до європейських інструментів міграційного регулювання підтверджують, що інтеграція у правовий простір ЄС не обмежується формальним наближенням норм, а передбачає глибоку інституційну трансформацію, спрямовану на забезпечення прав людини, захист внутрішньо переміщених та біженців, розвиток трудової мобільності та боротьбу з нелегальною міграцією. Таким чином, міграційне право України стає однією з ключових складових європейського вектору правової інтеграції, формуючи підґрунтя для подальшого членства у Європейському Союзі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Regulation (EU) 2024/1351 of the European Parliament and of the Council of 14 May 2024 on asylum and migration management. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj>
2. Стратегія державної міграційної політики України на період до 2025 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#n10>
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 43-р від 19.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2024-%D1%80#n67>
4. Повідомлення Комісії до Європейського Парламенту, Ради, Європейського економічного та соціального комітету та Комітету регіонів. Повідомлення щодо політики розширення ЄС за 2023 рік. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52023SC0699>
5. Інформація про візи, можливості подорожування та навчання в ЄС. Представництво Європейського Союзу в Україні. URL: https://www.eeas.europa.eu/ukraine/podorozhi-ta-navchannya_uk?s=232
6. Council Implementing Decision (EU) 2022/382 of 4 March 2022 establishing the existence of a mass influx of displaced persons from Ukraine within the meaning of Article 5 of Directive 2001/55/EC, and having the effect of introducing temporary protection. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022D0382>